

A RÉGI JÓ PEST

A RENDŐRSÉG RÉGI JELENTÉSEIBEN

A RÉGI KÁRTYABARLANGOK

A főkapitányi jelentés beszámol arról, hogy számos kártyabarlang működik Budapesten. Főként kávéházak szeparáiban fosztogatják az embereket. Országos vásárok és gyapjувásárok idején igen sok bácskai föld-birtokos, szerb disznókereskedő jött Budapestre és ilyenkor ellepték a fővárost a sipisták. Rengeteg embert fosztottak ki a hamiskártyások. A rendőrség huszonhárom helyen állapította meg, hogy hamiskártyások működnek. Leghírhedtebb volt az Erzsébet-téri kioszk, amelynek bérloje akkor egy Reich nevű ember volt, Thaisz Elek volt főkapitány sógora. Az Erzsébet-téri kioszkban Marquis de Villiers francia származású kalandor volt a kártyafőnök. Olyan szemérmelenül folyt ott a játékosok kifosztása, hogy a rendőrség kénytelen volt beavatkozni. Szétugratták a hamisjátékosokat és a márkát kitasították. Ugyancsak veszedelmes kártyabarlang volt a Muzeum-köruton a Fiumekávéház fölött, ahol később az Otthon Irók és Hirlapírók Köre alakult. Két elzüllött mágus volt a kártyafőnök és itt is igen sok embert fosztottak ki, amíg a rendőrség érelyesen közbe nem lépett.

A KÖZRENDŐR ÉVI FIZETÉSE — 360 FORINT

Az évben tizenkilenc razzia tartottak. (Má átlag minden másodnap van.) A razziákon összesen 323 ember állítottak elő.

A főkapitány fizetésemelést kért a rendőrség számára. Hangsúlyozta, hogy az utcai tüntetések, zavargások miatt a rendőrök sokszor hetekig nem kerülhetnek haza és kicsiny fizetésük miatt arra sem telik, hogy egyenek. A rendőrök fizetése valóban kicsiny volt. Lakbérrel együtt a következő fizetést kapták:

II. osztályú rendőr évi fizetése 360 forint. Ellenőre 650 forint. Örmesteré 760 forint.

Az 1894. esztendő végén megkezdődtek a szociális mozgalmak, bérharok és sztrájkok, amelyek a következő esztendőben is folytatódtek.

POLITIKAI TÜNTETÉSEK

1895-ben a nemzetiségi mozgalmak következtében történtek Budapesten izgalmas események. Mangra Vazul magyar országgyűlési képviselő tartott lázító beszédeket, majd Zágrábban a középületekről letépték a magyar lobogót. Ezeknek reakciójaképpen Budapesten óriási diáktüntetések voltak. A diáktüntetések ez esztendőben naponta megismétlődtek. Lepsényi Miklós országgyűlési képviselő Debrecenben a monarchia ellen lázító beszédeket mondott és cikkeket írt. A képviselőház felfüggesztette mentelmi jogát, a bíróság elítélte államfogházra és amikor a képviselő az államfogház kitöltése után a szegedi Csillag-börtönből kiszabadult, a diák-

1895-ben végleg megszüntették a polgári biztosi intézményt és beolvastották a detektívtestületbe. Életbelépt a detektívszabályzat, amely még ma is érvényben van. Ekkor nevezték ki a detektívtestület élére az első főnököt. A detektív főnök báró Splényi rendőrkapitány lett. Splényi báró, mint emlékeztetés, Blaha Lujza férje volt. A detektív-évi fizetését, lakbérrel együtt, 800 forintban állapították meg.

Ebben az esztendőben kezdődött a büntügyi nyilvántartás. A nyilvántartás azonban csak abból állott, hogy a büntetéseket lefénnyképezték és a képet albumba helyezték. A kép mellé csupán a testmagasságot jegyezték.

1895-ben hanmircenygyilkosság, köztük két rablógyilkosság történt, ötvennégy rablás, 648 lakásnyitás és betörés, 267 lopás.

A RÉGI ANGYALFÖLD

Rengeteg sok baja volt a rendőrségnek ez évben az angyalföldi jasszvilággal. Budapest leghírhedtebb környéke volt, veszedelmes, bicskázó, verekedő, utonálló népség lakta. A rendőrök hosszú ideig tehetetlenek voltak, annál is inkább, mert gyakran előfordult, hogy a rendőröket ellették láb alól. A közvélemény sürgetésére a rendőrség elhatározta, hogy megkezdi a tisztítómunkát. Kondé Antal, Beck István és Bezdek Károly

ság hatalmas tüntetést rendezett mellette. Amikor a képviselő Szegedről Budapestre érkezett, a pályaudvarra felvonultak zászlókkal a diákok. Természetesen sokszerenyi tömeg csatlakozott hozzájuk. Óriási tüntetés volt és a rendőrség kardlapozással vetett véget az utcai tüntetésnek. A kardlapozásnak sok sebesülte is volt. Az 1895. év politikai történetéhez tartozik, hogy a második internacionale kimondotta, hogy az egész világ szocialista munkássága ünnepe meg május elsejét. A szocialista mozgalmak ekkor kezdődtek az egész világon, mindenütt nagy idegességet és nyugtalanságot kelte. A szocialista pártot a középeurópai államok nem ismerték el legális politikai pártnak. Mindenütt üldözték őket és a szocialista kérdéseket egyszerű rendőri és közbiztonsági kérdéseknek tekintették. 1895. május elsején az egész világon permanenciában volt a rendőrség, hogy a szocialista ünnep zavargásait elfojtsák. Párisban, Londonban, sőt New Yorkban is véres zavargások törtek ki. A budapesti rendőrség is talpon volt május elsején. A főkapitány jelentése szerint aznap tízezer munkás vonult fel zárt sorokban a Városligetbe. Budapesten azonban rendezavarás nem történt.

III.

detektívek vállalták a nehéz munkát. Hete ken keresztül tartó revolverharc és tüzharc utján levették az angyalföldi jasszvilágot és nagyjából szétugratták a bűnözők rejtekhelyeit. A három detektív az életveszélyes, nehéz munkáért koronás arany érdemkeresztet kaptak.

A főkapitányság központi ügyelete ekkor még csak egy szobából állott. Az ügyelet vezetője egy segédfogalmazó volt, aki mellé két detektív, hat gyalogos és hat lovasrendőrt osztottak be. Ma a központi ügyeleten négy rendőrtisztviselő, négy írnök, egy orvos és megfelelő rendőrlégénység áll készenlétben.

BŰNÜGYEK 1895-BEN

Kiemelkedő bűncelekmények voltak 1895-ben, hogy a két Kovács testvér január másodikán a Dunába lökte a nővérüket, akinél háromezer forintnyi örökség volt. József Császár Károly a Teréz-köruton agyonlőtte a legnagyobb budapesti vállalkozó cég, a Haas és Deutsch cég főnökét, Deutsch Károlt. Egy kocsmáros, négy társával egy mesterutcai háztulajdonost kicsalt a Keleti-pályaudvar környékére, ott meggyilkolták és kirabolták. A Leszámitolóbankban ötven ezer forintot sikkasztás történt.

Saly rendőrtanácsos kinyomozta a tizenkét esztendővel ezelőtt történt „poszkisztili”

CSILLÁR • RÁDIÓ GRAMOFON

Rádióeső — Cseré.

Eddig nem létezett olcsó árak!

REICH MIKLÓS-nál, Vilmos császár-ut 45

rablás tetteseit, Csombor Imrét és társát. Tizenkét esztendővel ezelőtt a főpostáról eltűnt egy postaláda, amelyben többszáz ezer forint volt. A feltetéseket nem tudták kinyomozni. Saly rendőrtanácsos általános csodálkozásra, tizenkét év múlva letartóztatta a gazdag háztulajdonost és kocsmáros, Csombor Imrét, akinek a Viola-utcában volt háza. A házat természetesen a lopott pénzből szerezte.

A RÉGI PEST RENDŐRSÉGE ELFOGJA PAPAPOSZTÁT

Európa egész rendőrsége felfigyelt a budapesti rendőrség második nagy sikerére. Budapesten elfogták a Papakosztá-bandát. Az európai nagyvárosokban egymásután történtek kasszafurások. A kasszafurók London, Páris, Brüsszel, Berlin bankjainak pénzeszkényeit törték fel, boszorkányos ügyességgel és milliókat harácsoltak össze. A rendőrségek csak annyit tudtak megállapítani, hogy a kasszafuróbanda tagjai görögök. A kasszafurás után azonban nyomtalanul eltűntek. Három esztendeig tartották izgalomban egész Európát. 1895-ben rövid egymásután hat nagy kasszafurás történt Budapesten. A rendőrség nagy apparátussal látott a nyomozáshoz, a detektívek éjjel-nappal szaglásztak, kutattak, míg végre sikerült elfogni Papakosztát és Afendatist négytagú kasszafuró bandáját. Az összes európai rendőrségekről detektívek, rendőrtisztviselők érkeztek Budapestre és heteken keresztül vallatták a kasszafurókat, amíg bűnlajstromukat össze tudták állítani. A budapesti rendőrségnek világhírű sikere volt a Papakosztá-bandá elfogásával, amely azonban majdnem fiasóval végződött. Papakosztá megszökött a börtönből. A vakmerő kasszafuró betegnek tetette magát és a rakbörház külön cellájába tették. A rakbörházban akkoriban nem volt olyan nagy fegyelem és óvatosság, mint mostanában. Papakosztá az őret elküldte tejért és mire az őr visszatért, akorra az ágy üres volt. Papakosztá eltűnt. A börtönben úgy magyarázták a szöktés következtetését, hogy még jelentést sem mertek tenni, amikor már megérkezett az értesítés, hogy Papakosztát a Váci-köruton elfogták. Egy detektív felismerte az utcán, azonnal elfogta és a szöktés után két órával Papakosztá erősen megvasalva, ismét a régi cellában volt.

17

COPYRIGHT BY PANTHEON

A SZIGET

NOVELLA

IRTA MÁRAI SÁNDOR

Igy értek a hotel elé. „Merci” — mondta az idegen nő, megállt s határozott mozdulattal kivette Askenasi kezéből a poggyászt. Most néztek először egymás arcába. Hosszabb ideig állhattak így, talán percekig is, szótlánul és mozdulatlanul. A hotel ajtajából, ahol jórészt a szemközti mulató artistái laktak, két fiatal nő lépett elő; fejbőlintással üdvözölték Askenasi táncosnőjét, barátságosan és bizalmasan; de nem állottak meg, intettek egy taxinak, beszálltak és elisettek. A nő arca borús volt, fáradt, csaknem komor. „Merci”, — mondta még egyszer, megrántotta vállát s besietett a hotelbe. Askenasi nem ment utána. A szomszédban kocsisvendéglőt pillantott meg, leült a terrazon, pohár sört rendelt; de nem nyult hozzá. „Háromra benn kell lennem az intézetben”, — gondolta; ám olyan valószínűtlennek tűnt ez, mintha háromra Afrikában kellene lennie. Mereven nézte a szemközti mulató plakátját, egy cilinderes zsonglort, aki színes golyókat dobált a levegőbe. „Meddig várjak még”, — gondolta türelmetlenül, bosszusan. — „Most már igazán jöhetne.” Ugy tetszett, nagyon régen vár már itt — „negyvenhét éve”, gondolta futólag. Ebben a pillanatban, megint csak kalap nélkül, kilépett az idegen nő a hotel ajtaján, egyenesen feléje ment, lassu lépkekkel, egyenesen járással, megállt előtte, s mosoly, szívélyesség, egyáltalán, a rokonszenv minden jele nélkül nézett reá — ahogy arra tekintünk, akít már nagyon régen ismerünk, akiről mindent tudunk s akivel olyan meghittsághoz élünk, hogy fölösleges és értelmetlen is lenne, ha külön jelekkel biztosítjuk bizalmunkról és az összetartozásról. „Venez”, — mondta hangsúly nélkül. Egymás mellett lépkedve mentek be a hotelbe, a felvonóban a nő hasztalan akart villanyt gyújtani, a kapcsoló nem működött. „Mindig van itt valami baj”, — mondta bosszusan a nő, mikor a felvonó elindult velük.

Ilyen „méltatlanul” kezdődött. Egy garni-szállóban, ahol táncosnők laktak, egy nővel, akit az utcán ismert meg s követte az idegen hotelszobába, ahol bizonytalan ideig maradt, pedig az intézetbe kellett volna mennie, ahol várták hallgatói. A hotelszoba is ilyen magátólértelődően ismerős volt; nemcsak, mert minden hotelszobára hasonlított, ismerős volt a butorok elhelyezése, a zöld vállkendő, odavetve az ágyra, egy nagy kalapdoboz s több apró poggyász az asztalon; csak azt az egyet nem látta sehol Askenasi, amelyet együtt hoztak a földalatti vasút állomásától a hotel kapujáig. Minden ismerős volt ebben a szobában, szinte meguntan ismerős. Valahogy minden a helyén volt, mint egy helyiségben, ahol évek óta él az ember s már nem is érdemes ellenőrizni a tárgyak jelenlétét, míg, ha belépünk a szobába s tudjuk, hiányzik-e valami? Nem hiányzott semmi.

Már késő reggel volt, amikor elhagyta a hotelt és kilépett az utcára. Idő, mindenféle egység és mérték torz elváltozásokat mutatott ezekben a hetekben. Esős napsütés fogadta, hevc és céltudatos láрма. Gyalog ment néhány lépést az Étoile felé. Ujságot vásárolt, szórakozottan felnyitotta s egyáltalán nem lepődött volna meg, ha az első oldalon részletes híradást talál személyével kapcsolatban, vastagbetűs címet iyeféle szöveggel: „Askenasi Viktor Henrik, a Keleti Iskola tanára ellen tegnap délután három órakor az avenue Wogramon halálos merényletet követtek el.” Esetleg fényképét is, „az áldozat” aláírással, vagy a hotel fotográfiáját, ahol a bűntény történt. De nem talált semmi hasonlót. Mindössze egy mozgóképgyár műtermébe égett le az éjszaka s egy külföldi miniszterelnök érkezett látogatába, aki a francia barátság kimelyítésén óhajtott buzgólkodni Párisban. Ezt keveselte. Elhajította az ujságlapot, taxiba szállt s megmondta lakása címét. Amíg a kocsit a verőfényes utcákon a város balparti negyede felé hajtott, különös érdekességgel és élénken érzekelte az utca látnivalóit. Feltűnt, hogy az Alma-hiddal szemközti új házat készültek építeni; tizenöt éve nap mint nap elment erre, de nem vette észre eddig az üres telket. Levette kalapját és arcát a napba tartotta. „Kopasz vagyok” — gondolta s aztán rögtön: „Igen, ez most már másképp lesz.” Behunyta szemét, hátradült a kocsit sarkában, mosolygott. Az a különös biztonságérzet, a nyugalomnak, erőnek és

jogosultságnak az a fölénye, amely a következő hotelban még sokáig nem hagyta el s amely következményeiben csakugyan ellenállhatatlan fegyvernek bizonyult — mindenki valósággal meghátrált előtte ezekben a hetekben s oly természetesen és egyszerűen igazodott el minden — akkor reggel, amíg a hotelből hazafelé utazott lakására, egészen elföltötte. Életében először érezte magát jónak. Ez meglepte. „Az ember nem jó” — gondolta gyanakodva. — „Nem arra való.” Nem nagyon tudott elképzelni akadályt, helyzetit vagy erkölcsit, amelyen könnyűszerrel át nem haladt volna. S mint akinek olyan feltétlenül igaza van, hogy vitatkozni sem lehet vele, vagy inkább, mint aki a maga nagy igazának fölényéből csaknem vigasztaló, türelmes szándékkal nézi a többieket, akiknek nincs, mert, sajnos, nem is lehet igazuk, fölöslegesnek érezte azt is, hogy valamilyen magyarázatot keressen a történetekre. „Nincs okom védekezni” — gondolta derűsen, megbocsátóan — „inkább én vagyok az, aki számonkérhetem, miért kellett ilyen sokáig várnom?...” Ezzel a nyugalommal haladt fel lakása lépcsőin, belépett az előszobába, megállt, aztán kalappal kezében egyenesen a hálóba indult.

Felesége az ablak mellett ült egy karosszékekben, utcai ruhában, felöltözve; Askenasi első pillanatban nem tudta pontosan, regeni ül-e így — talán már tegnap este ideült az ablak mellé, vagy reggel korán kelt és felöltözött? Az ágy vetetlen volt; azt sem birta megállapítani, korán reggel felkelt-e már Anna, vagy ki sem bontották este az ágyat? Leült szemközti vele, az ágy szélére s fejét csóválta. Az asszony hangtalanul nézett reá; mintha most látna először ezt a nagyon fehér arcot, kíváncsian nézte az ismerős s mégis teljesen idegen vonásokat. „Szép nő”, gondolta, valamilyen lovagias elismeréssel. — „Nagyon szép. Sokkal szebb, mint a másik.” Egy pillanatig kedve támadt ezt meg is mondani neki; de rögtön elszégyellte magát, mert észbe jutott, hogy ez a bók, e pillanatban s ilyen körülmények között talán nem lenne egészen helyénvaló. Különben sem érezték szükségét a beszédnek. Nagyon sokáig ültek így, mozdulatlanul; talán órákig is; Askenasi később emlékezett, hogy a szomszéd szobából tányérsörömpölést hallott, ebédhez terítettek, vagy leszedték a reggeliző asztalt s kisleánya hangját is hallotta, aki a szobaléánnyal sügdösött. (Folytatása következik.)